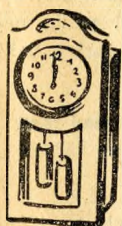

Jubilál a tudomány- egyetem népszerű muzeumköruti órája

Wodetzky professzor a híres óra pontosságának kulisszatitkairól

A Muzeum-körut nemcsak gyönyörű kert-
jéről, szép üzleteiről, hanem arról is neve-
zetes, hogy a 8-as házszámú

egyetemi épület homlokfalá-
nál van Budapest leghíresebb
és legpontosabb órája, ame-
lyet évtizedek óta „műegyc-
temi órának” neveznek. A
Műegyetem azonban már ré-
gen nincsen a Muzeum-kör-
uton. A Pázmány Péter Tudomá-
nyegyetem bölcsészeti fa-
kultása működik a muzeum-

köruti egyetemi épületben, úgyhogy a híres
óra elnevezése teljesen téves és a közvetle-
nül érdekelt muzeumkörutiak szerint helye-
sen „bölcsészeti órának” illenek nevezni.

A téves elnevezés azonban egyáltalában
nem árt rendkívüli népszerűségének, amely-
lyel két aktualitással kapcsolatban kell fog-
lalkozni. Az egyik:

**a híres óra most jubilál, mert 1911-ben,
tehát 25 éve helyezték a muzeumköruti
egyetem homlokfalához.**

A másik aktualitás: az egyszerű, hosszú-
kás, de a felszerelésekkel együtt több ezer
pengőbe kerülő falióra még sohasem volt
annyira népszerű, mint jelenleg. Ennek pedig
legkétségtelenebb bizonyítéka, hogy tegnap
délelőtt például, mint ezt magunk megállapi-
tottuk, egyszerűen tizenegyen állottak az óra
előtt, hogy összeigazítsák saját órájukkal.
Egy és ugyanabban a pillanatban természet-
esen nem lehetett a tizenegy óra mutatóját
hátra, vagy előre igazítani, mert kevés a
férőhely. Sorba állottak tehát az emberek és
miután ennek a sorbaállásnak kis túlzással
csődület jellege is volt, másfelől is odaszalad-

tak a kíváncsiak. Amikor azonban látták,
hogy tulajdonképpen miről van szó — szin-
tén elővették az órájukat «korrekció» céljá-
ból.

Percenként 14 ember az óránál

Azt lehetne tehát mondani, hogy egyik ér-
deklődő hozza a másikat a muzeumköruti
órához, amelyről — egyik bententes közlése
szerint — egy környéken lakó öreg nyugdíjas
a napokban statisztikát is készített. Reggel
nyolc óraker az órától három lépésnyire meg-
állott és hatvan percig figyelte az eseménye-
ket. Megállapította, hogy reggel nyolctól ki-
lenc óráig 844-en hasonlították össze óráikat
az egyetemi órával. Ez percenként 14 ember-
nek, egész napra átszámítva több ezer ember-
nek felelne meg és csak természetes, hogy

**a Muzeum-körutiak ezt a statisztikai
adatot különösen alkalmasnak tartják
az óra rendkívüli népszerűségének bizo-
nyítására.**

Különösen reggel nyolc és kilenc és délben
tizenkettő és kettő között állnak sokan a mu-
zeumköruti óra előtt és látva ezt a fokozódó
népszerűséget, ellátogattunk a Pázmány Pé-
ter Tudományegyetem bölcsészeti fakultásá-
val egy épületben (két emelettel a híres óra
fölött) működő csillagászati intézetbe, ahon-
az órát irányítják.

A csillagászati intézet tudós igazgatója,
Wodetzky József dr. egyetemi tanár, mielőtt

■ az óra népszerűsége ügyében hozzá intézett
kérdésre válaszolt volna, a magyarázat köny-
nyebb megértése céljából Tolmár Gyula dr.
tanársegéd kíséretében végigkálauzolt az in-
tézetben, ahol elsősorban a híres glashüttei
csillagórát, majd a Hoser Viktor-féle főórát
mutatta be először. Azután a következőket
mondotta Wodetzky professzor:

— A Muzeum-köruti egyetem homlokfalá-
nál elhelyezett óra kétségtelenül a legponto-
sabb budapesti óra. Az egyetlen ugyanis,
amelynél szigorú csillagászati módszerrel
történik az ellenőrzés. Más módszer szerint
nem is lenne lehetséges, mert csak a csilla-
gos ég segítségével ellenőrizhetjük megfele-
lően óráink pontosságát. Itt az épület Gólya-
vár felőli részén elhelyezett csillagvizsgáló-
nak egyik fontos műszere: az úgynevezett
passage-műszer, mellette áll pedig

az intézet felteve őrzött kineve,

*a csillagok napi mozgása után szabályozott
„csillagóra”.*

Az órák »szinkronizálása«

— Ami pedig a pontos időt illeti, ennek meghatározása úgy történik, hogy a derült esti órában a meridian-műszer házikójának tetejét kinyitjuk. Ez teszi lehetővé a *dél-vonalon átlépő csillagok átmeneti idejének megállapítását* és pedig a csillagóra segítségével, a *passage-műszer* alkalmas beállítása után. A *passage-műszer* olyan távcső ugyanis, amelynek látómezőjében finom fonalak vannak. Ha pedig a műszert alkalmas szög alatt hajlítjuk, *csillag jelenik meg a látómezőben* és a fonalak való átmeneti pillanatát a csillagórán leolvassuk. Késsé bonyolult számítás segítségével megállapíthatjuk azután, hogy *az óra a csillagidő szerint a legutolsó csillagászati megfigyelés óta mennyit siet, vagy késik*. A csillagórát — mint látható —, közvetlenül az épület főfalára erősítettük, mert csak így érhetjük el, hogy rázkódás ne érje az órát. Tudni kell ugyanis, hogy

az óra pontos járásának sok az ellen-sége.

— *Ilyenek többek között a rázkódások, a levegő hőmérsékletének és nyomásának változásai*. A zavaró hatások nagyrészt azáltal közömbösítjük, hogy az ingát keveset táguló acélból, ugynevezett invárból készítik. Mind ezt pedig azért kell hangoztatni, mert a *csillagórával telefonon ellenőrizzük az egy emelettel lejjebb lévő ugynevezett középidő szerint járó főórát*. Ez az óra már a helyes közep európai időt mutatja és

elektromos összeköttetésben van az utcai órával.

Szinkronizálja azt, ami viszont azt jelenti, hogy az utcai óra, jóllehet egyedül is járna, — mégis kényszerül mindig pontosan ugyanazt az időt mutatni, mint a főóra, amelynek szabályozása kicsi sulyocskák segítségével történik. Ha siet az óra le kell venni egy-két kis sulyt, ha pedig késik, rá kell helyezni. E pontos ellenőrzés segítségével érhető el azután az, hogy

az utcai óra a másodpercek néhány tizedrészéig a helyes időt mutassa.

— Ha pedig meggondoljuk, — fejezte be nyilatkozatát *Wodetzky* professzor, — hogy vasutainkat esetleg fél perc bizonytalansággal is indítják, akkor a *Muzeum-köruti órát a közélet használata számára szinte túlzottan pontosnak lehet tekinteni*.

Délután hat órakor, amikor az *Esti Kurir* munkatársa a csillagászati intézetből távozott, szintén egyszerre kilencen állottak az óra körül, köztük egy villamoskalauz és két egyenruhás vasutas. Erre való tekintettel és *Wodetzky* professzor érdekes magyarázatának hatása alatt újból alapos *helyszíni szemlét tartottunk*. Az esti órákban különösen nem volt nehéz megállapítani, hogy

nemcsak a környék, hanem egész városrészek igazodnak a muzeumköruti óra után.

Az arra haladó autók ugyanis fékeznek az óra előtt, hogy a bentülők is tájékozódhassanak a pontos időről. A villamosok utasai is ki-kihajolnak az óra előtt, amely a környékbeliak szerint újabban azáltal jutott nagy népszerűséghez, hogy a közelmúltban, a környékbeli oszlopos villanyórák egy része «átfestés» miatt nem működött. A közönség pedig ez idő alatt nagyon hozzá szokott az egyetemi órához és akkor sem lett hűtlen hozzá, amikor az oszlopos villanyórák ismét működni kezdtek. A *muzeumköruti egyetemi óra rendkívüli pontosságáért tehát hűséggel fizet a Józsefváros és népes vidéke*.

Rác Géza.